

CHARYZMATYCZNI PRZYWÓDCY IZRAELA

(Księga Sędziów)

Bohaterowie Księgi Sędziów

Nazwa Księgi Sędziów pochodzi o jej bohaterów, określanych jako „sędziowie”. Okres ich działalności w Izraelu trwał około dwustu lat: od wejścia Izraelitów do Kanaanu (XIII w. przed Chr.) aż do ustanowienia w Izraelu monarchii, czyli do XI w. przed Chr. Sędziowie byli zazwyczaj przywódcami, którzy często stawali na czele oddziałów zbrojnych. Ludzie pełniący urzędy sędziego byli wybierani przez Boga. Biblijny sędzia to człowiek, który ma za zadanie pokonywać różne niebezpieczeństwa, jakie groziły plemionom izraelskim ze strony sąsiednich ludów, usiłujących przejąć władzę w Kanaanie. Autorytet tych sędziów wypływał z faktu, że sam Bóg wybrał ich do tej roli i powierzył im ten urząd. Ta wielka misja, do której sędziowie byli powoływani przez Boga, aby przynieść ocalenie swojemu ludowi, sprawiała, że nazywano ich również „wybawcami”. Zanim Księga Sędziów uzyskała znaną nam postać, przeszła długi i złożony proces formacyjny. Na jego początku znajdowały się starożytne opowiadania o bohaterach izraelskich pokoleń. Historie te powstawały w czasach bliskich opisywanym w Księdze Sędziów wydarzeniom, dlatego dobrze odzwierciedlają sytuację religijną, społeczną i polityczną tego okresu. Opowiadania o tych bohaterach były przekazywane ustnie w izraelskich rodzinach, a następnie zostały zebrane i spisane na początku XI w. przed Chr. Te najstarsze historie dotyczą tak zwanych sędziów większych: Ehuda, Debory, Baraka, Gedeona, Jeftego i Samsona. Większość z tych opowiadań dotyczy bohaterów związanych z izraelskimi pokoleniami osiedlonymi w północnym Kanaanie. Jednak po upadku Królestwa Północnego (Izraela) w 722 r. przed Chr., tradycje te przywieziono do Królestwa Południowego (Judy). Zgromadzone w zbiorach opowiadania zredagowano zgodnie z religijnym przesłaniem Księgi Powtórzonego Prawa i ułożono według teologicznego schematu: grzech – kara – pokuta – wyzwolenie. W ten sposób ukazano wspólny tym wszystkim opowiadaniom religijny temat, a mianowicie, że ocalenie Izraela z rąk jego wrogów zostało przyniesione przez charyzmatycznych przywódców, zwanych sędziami, których na ten urząd powołał sam Bóg. Kolejna redakcja Księgi Sędziów, dokonana już po zniszczeniu Jerozolimy w 587 r. przed Chr., umieściła dodatkowe informacje dotyczące tak zwanych sędziów mniejszych: Toli, Jaira, Ibsana, Elona i Abdon. Jednak o tych sędziach wiemy niewiele. Prawdopodobnie byli oni urzędnikami zajmującymi się sprawami cywilnymi poszczególnych plemion.

Wgląd w dzieje Izraela poprzedzające ustanowienie monarchii.

Księga Sędziów ukazuje sytuację społeczno – polityczną plemion izraelskich w okresie poprzedzającym ustanowienie monarchii. Chociaż przedstawione wydarzenia tego czasu mają charakter pojedynczych epizodów, ukazanych często w fabularyzowany sposób według ustalonego przez autora schematu chronologicznego, to

jednak dostarczają one cennych informacji na temat tego tajemniczego okresu historii Izraela. Poszczególne plemiona izraelskie walczą ze swoimi wrogami pojedynczo, a zawierane między sobą sojusze wobec wspólnego nieprzyjaciela mają jedynie charakter krótkotrwały. Niebezpieczeństwa zewnętrzne płynące ze strony sąsiednich narodów, a także wewnętrzna rywalizacja pomiędzy poszczególnymi plemionami sprawiały, że pojawiały się tendencje do ustanowienia jednej centralnej władzy nad wszystkimi izraelskimi pokoleniami. Taką pierwszą próbą ustanowienia monarchii miała być według Księgi Sędziów, próba podjęta przez bratobójcę, samozwańczego króla Abimeleka, który jednak w rzeczywistości nigdy nie założył własnego królestwa (por. Sdz 8-9). W tym okresie na płaszczyźnie religijnej można zauważyć brak scentralizowanych form kultu religijnego. Każdy w tym czasie mógł założyć własne sanktuarium, a ojciec rodziny często sprawował funkcje kapłańskie lub ustanawiał w tym celu jakiegoś kapłana. Po śmierci wielkiego wodza, jakim był Jozue, poszczególne plemiona osiedlały się w Kanaanie na wyznaczonych przez niego terenach. Jednak zdobycie tych ziem w całości nie było łatwym zadaniem, a w trakcie ich przejmowania często dochodziło do konfliktów pomiędzy poszczególnymi pokoleniami. Trudno było w tej sytuacji utrzymać jedność wszystkich izraelskich rodów, a także kierować nimi na wzór wielkich wodzów z przeszłości. Cała ta sytuacja powodowała, że Izraelici byli narażeni na kontrataki ze strony ciągle niepokonanych Kananejczyków (Sdz 4-5), grasujących Madianitów (por. Sdz 6-8), sąsiednich Moabitów (por. Sdz 3,12-30) i Ammonitów (por. Sdz 10-11), a wreszcie na tłumnie napływających Filistynów (por. Sdz 13-16). Jednak dużo większe niebezpieczeństwo dla plemion izraelskich stanowiły tradycyjne wierzenia kananejskie. Izraelici, zajmując ziemię Kanaan, podejmowali pracę na roli. Naród Wybrany szybko zapominał o wielkich dziełach Boga, który wyprowadził go z niewoli egipskiej i wprowadził do Ziemi Obiecanej. Izraelici zastanawiają się: kto teraz zapewni urodzaj w ziemi Kanaan i kto da im ziarno, wino i oliwę. Kananejczycy przekonują ich, że to wszystko jest zależne od praktykowania kultu płodności, od oddawania czci kananejskim bóstwom Baalowi i jego małżonce Asztarcie. Księga Sędziów mówi, że uleganie bałwochwalczym kultom pogańskich bóstw płodności i urodzaju było ze strony Izraela grzechem niewierności wobec Boga. Konsekwencją tego było popadnięcie w niewolę obcego narodu, który uciskał Izraelitów. Wówczas Naród Wybrany przypomniał sobie o Bogu i wołał do Niego o pomoc. W odpowiedzi na ten krzyk o ratunek, Bóg powoływał sędziego, przez którego przynosił Izraelitom ocalenie. Księga Sędziów ukazuje swoich bohaterów w sposób pełny, również jako ludzi niepozbawionych różnych ułomności, jednak to, co stanowi o sile sędziów, pochodzi z ich niezachwianej wiary w Boga z całkowitego posłuszeństwa Jego woli.